

illa est, quæ in Actibus, c. 4, docetur: *Divi debatur singulis prout cuique opus erat*, ut Basilii, Augustinus et alii religiosorum Patres frequenter expendunt.

11. *De secundo usu pecuniæ qui est donatio.* — *Prælati, donans inhoneste, peccat contra justitiam et contra votum paupertatis.* — Circa alium modum distrahendi pecunias per gratuitam donationem, sciendum imprimis est, non esse commissum Prælato religionis ut solo titulo liberalitatis possit hujusmodi largitiones facere, tum quia non est dominus, sed dispensator fidelis et prudens, cujus non est liberales donationes ex alienis facere; tum etiam quia, in dicto c. *Nullam*, solum dicitur posse expendere in Dei cultum, et proprii monasterii utilitatem. Et confirmat optime c. *Abbatii*, dist. 54, ubi dicitur non licere Abbati servum monasterii facere liberum; et redditur ratio: *Qui enim nihil proprium habet, libertatem rei alienæ dare non potest*; hoc enim intelligendum puto quando illa est mera et liberalis donatio libertatis, alienando rem quæ erat monasterii; idem ergo erit in pecunia. Unde a fortiori sequitur non posse turpes donationes facere, quales sunt in præsentem omnes illæ quæ nullo titulo honesto fiunt, sed ad vanam ostentationem, vel ad quemcumque pravum finem. Quapropter Prælati sic expendens pecuniam monasterii, et contra suum officium, atque adeo contra justitiam peccat, abutendo sua potestate, et contra votum paupertatis, quia utitur illis bonis, non ut Prælati religiosus, sed ut dominus.

12. *Titulo eleemosynæ donare potest juxta facultates conventus.* — Nihilominus tamen potest ex aliis honestis titulis aliquid gratiose donare: primo titulo misericordiæ in eleemosynam, ut est certum apud omnes, quia monasterium potest, imo et debet facere eleemosynam, si valeat; hæc autem cura demandata est Prælato, quantum est ex jure communi, ut loquimur, et ex antiqua institutione, quia neque alii singuli possunt eam facere sine licentia Prælati, ut supra tractatum est, nec ad hoc erat semper totus conventus congregandus, neque etiam legimus hoc fuisse commissum alicui Concilio ex pluribus suffragiis decisivis constante; ergo erat commissum Abbati. Et in dicto c. *Nullam*, comprehendit potest tam sub his quæ pertinent ad reverentiam et cultum Dei, quam sub his quæ ad utilitatem monasterii pertinent, utrumque enim habet eleemosyna. Quantum autem in hoc genere largitionis possit Prælati, non

potest certa regula præscribi, sed prudenti arbitrio relinquendum est, consideratis monasterii facultate, et aliis occurrentibus circumstantiis.

13. *An possint dare omnia superflua.* — Specialiter autem quæri solet, an possit vel debeat Prælati omnes superabundantes redditus in eleemosynam dare. Respondetur, neque in hoc etiam posse assignari generalem regulam; regulariter autem id necessarium non est, nec conveniens, quamvis interdum possit esse laudabile, et aliquando præceptum. Pendet enim hoc ex occurrentibus necessitatibus proximorum; nam si illæ sint extremæ, non solum superflua, sed etiam aliqua ex necessariis danda sunt, habita ratione aliorum, qui ad talem necessitatem sollevandam solent concurrere. Si vero necessitas sit gravis, omnia superflua sunt danda, nisi ex concursu aliorum necessitas minuat. Si autem necessitates tantum sint communes, licet aliquid ex superfluis dandum sit, maxime a religiosis propter exemplum, dare tamen omnia nec necessarium est, ut suppono ex materia de eleemosyna, neque in Prælati religioso esset consilium, et ideo non opinor esse in potestate ejus, regulariter loquendo, tum quia melius est, si commode potest, augere et perficere monasterium ipsum, vel quoad ea quæ pertinent ad cultum divinum, aut habitationem, vel quoad perpetuos redditus, ut ex eis plures religiosi sustentari possint, quod majus Dei obsequium est, quam abundans eleemosyna in communibus necessitatibus, ut adnotavit Navarrus, dicto Comment. 3, de Regul., n. 7, in fine.

14. *Potest Prælati religiosus donare ad remunerandam gratiam.* — *Imo et ad novam acquirendam.* — Potest præterea Prælati hujusmodi gratuitam donationem facere titulo gratitudinis, seu remunerationis, quæ ex justitiæ obligatione non debeat; hæc enim donationem hanc gratuitam appellamus, quam jurisperiti *antidorem* vocant, quia non omnino liberalis, sed ex aliqua obligatione naturali exorta, quamvis efficaci ad agendum, l. *Sed et si*, § *Consuluit*, ff. de Petitione hæreditatis. Ob hanc ergo naturalem æquitatem et obligationem quam talis largitio supponit, necessarium est ut comprehendatur sub potestate Prælati, tum quia necessaria est ad perfectam bonorum temporalium administrationem; tum etiam quia talis gratitudo et remuneratio maxime decet statum religiosum,

nam est solutio alicujus debiti moralis. Dici etiam potest pertinere ad utilitatem monasterii: nam qui gratum animum non ostendit, etiam in his temporalibus bonis, juxta modum suo statui convenientem, non potest aliorum benevolentiam et amicitiam conservare, quod est magnum incommodum, etiam humanum ac temporale. Unde etiam addo non solum habere potestatem Prælati ad remuneranda obsequia vel beneficia jam recepta, sed etiam ad præveniendum aliquid, gratis erogando, ut se urbanum et benevoluntiam ostendat, respiciendo semper ad majorem proximorum ædificationem, vel ad monasterii utilitatem; atque ita omnia hæc comprehenduntur sub citatis verbis c. *Nullam*. Et ad hæc capita videtur revocari omnis erogatio pecuniæ, quæ a Prælati religioso fieri potest; mensura autem et modus in qualibet earum regula prudentiæ præscribenda sunt, quia nulla alia vel jure taxata est, vel generali ratione definitur potest; considerandus ergo est finis largitionis, et potestas monasterii, ut, servata proportione et respectu ad utrumque, medium in largitione servetur.

15. *De Motu proprio Clementis VIII contra largitiones.* — Hic autem occurrebat specialis difficultas orta ex speciali Motu proprio Clementis VIII, quem late explicat Sancius, lib. 6 de Matr., disp. 4, n. 7, et adducit Azor, tom. 2, lib. 12, cap. 9, q. 5, quo largitiones religiosorum prohibentur. Sed præterquam quod nunc loquimur stando præcise in antiquo jure communi, non credimus ibi esse prohibitas largitiones, quæ et nomine communitatis, seu, quod perinde est, per potestatem ab illa acceptam, et honestissimis titulis a nobis explicatis et cum debita moderatione fiunt; quod facile ex ipso Motu proprio constabit, et per se est verisimile, quia hæc omnia et valde decentia sunt, et religioso statui necessaria, ut rationes factæ ostendunt; addo etiam non videri eum Motum satis usu receptum, saltem in hoc Lusitaniæ regno.

16. *De usu aliorum mobilium qui est eorum consumptio.* — *Duplex consumptio, et utraque licita Prælati.* — Ex his facile intelligi potest quid possit Prælati circa alienationem vel consumptionem aliorum bonorum, quæ ipso usu consumuntur; nam de his eadem proportionalis ratio est quæ de pecuniis, imo interdum sub pecunia comprehenduntur, quatenus et pecunia æstimantur, et quoad multa eundem habent usum. Dupliciter ergo possunt hæc res consumi, aut alienari: primo

simpliciter, id est, per puram amissionem seu consumptionem earum; vel per aliquam permutationem, sub hac voce comprehendendo venditionem, et quemcumque alium contractum, per quem ita hæc res alienantur, ut loco illarum aliæ monasterio acquirantur. Uterque ergo modus dispensationis cadit sub potestatem Prælati, et consequenter ab illius voluntate pendet, eisdem rationibus, et cum eisdem regulis et moderationibus, quibus de pecunia id explicavimus. Et ob easdem etiam causas uterque modus cadit sub obligationem Prælati; sed prior frequentior est, et magis necessarius, quia immediate ordinatur vel ad religiosorum sustentationem, vel ad sacra ministeria, et cultum Dei. Posterior autem per se necessarius non est, sed tunc solum quando vel ad conservationem bonorum monasterii, vel convenientem eorum administrationem, fuerit necessaria. Interdum etiam est opportuna talis alienatio ad religiosos sustentandos, dum quidam fructus venduntur, vel pro aliis necessariis commutantur, aut immediate et unico contractu, vel mediante pecunia, et duplici contractu, ex pretio unius rei venditæ aliam emendo. Hoc enim modo contractus hujusmodi efficere non est alienum a statu religioso, sed usitatum etiam ab antiquis monachis, qui etiam propria opera suis manibus et arte facta ad se sustentandos vendere solebant, ut in superioribus retulimus; sola enim emptio et venditio per modum negotiationis ad temporale lucrum, religiosi prohibita est.

17. *De aliis mobilibus quæ in usu diu permanent.* — *Quid de donatione gratuita horum bonorum.* — *Quid de onerosa.* — Præterea, de aliis bonis mobilibus, quæ in usu diu permanent, licet paulatim conterantur, et tandem consumuntur, eadem fere regula servanda est; nam etiam est apud Prælatum potestas alienandi illa, quia hæc actio interdum esse potest utilis vel necessaria monasterio; ergo oportet ut potestas circa illam alicui demandata sit; ergo est in Prælati, cui est tota potestas commissa. Limitatio autem hujus potestatis eadem est quoad illa duo principia in dicto textu insinuata, quia non ut dominus, sed ut dispensator potest Prælati alienare hæc bona, vel ad majorem cultum et reverentiam supremi domini, vel ad proprii monasterii utilitatem. Unde fit ut ex illis duobus modis alienandi, vel simpliciter donando aut consumendo, vel pro pecunia seu alia re commutando, prior rarius liceat Prælati, et cum magna mode-

ratione, in rebus parvæ æstimationis, et supervacaneis monasterio, quanquam in hoc etiam non possimus aliam regulam nisi prudentiam assignare, quia nulla certa quantitas absolute limitata est; regulis ergo superius positis et cum proportione applicatis utendum est. Posterior autem alienandi modus sæpius potest esse conveniens, quanquam etiam debeat rarior in his bonis quam in fructibus, qui usu consumuntur, quia quo res ipsæ majorem habent stabilitatem, eo etiam eorum dominium, vel possessio majorem firmitatem postulare videtur; tum etiam quia hæc res ex suo genere solent esse gratiosiores, et habere meliorem usum in uno individuo, quam in alio; ac denique venditio vel commutatio talium rerum raro solet esse utilis monasterio, nisi in aliqua gravi necessitate, vel nisi in alias utiliores commutetur.

18. *De potestate alienandi immobilia.* — Ostenditur hanc etiam potestatem fuisse in Prælati jure antiquo. — Hinc tandem immobilium alienatio ex suo genere difficilior est, quia talia bona solent esse quasi fundamenta monasterii in his quæ ad usum et conservationem corporum pertinent, sine quibus spiritualia non possunt subsistere. Unde fit, ut nunquam fuerit in potestate Prælatorum talia bona ita distrahere, ut monasterium omnino illis privetur sine æquivalenti vel meliori compensatione, quia hæc non esset administratio, sed dissipatio bonorum, Prælato autem tantum data est potestas administrandi, non in destructionem, sed in ædificationem (ut verba Pauli, 2 Corinth. 13, usurpem). Nihilominus tamen non omnino caret Prælati, ex vi juris communis, potestate alienandi hæc bona, quia si alienatio sit in utilitatem, etiam continebitur sub regula in dicto c. *Nullam*; quia verba generalia sunt, et nullo alio jure antiquo fit illa exceptio; nec ratio cogit ad illam admittendam; quin potius, si superius factæ pro licitis alienationibus mobilium, convenienter applicentur, etiam ostendunt hujus facultatis necessitatem, supposita monarchia antiquorum monasteriorum. Quod erit evidentius, si nomen alienationis aliquantulum extendamus; in rigurosa enim significatione importat venditionem, donationem, vel quamcumque aliam similem actionem, per quam dominium rei in alium transfertur; latius autem solet extendi illa vox ad locationem, vel conductionem, et alios similes contractus, per quos usus vel ususfructus rei, vel dominium utile ejus perpetuo, vel ad aliquod cer-

tum tempus sub aliquo onere seu pensione alienatur, juxta ea quæ statim dicemus, et constat ex c. *Nulli*, de Rebus Eccles. non alien., et l. ult., C. de Rebus alienis non alienandis, et Auth. de Non alienandis, § *Nos igitur*, vers. *Alienationes*, collat. 2. Manifestum autem est in monasteriis habentibus bona immobilia necessarium sæpe esse hujusmodi contractus facere; ergo necesse fuit potestatem administrandi Prælato concessam ad hujusmodi actiones extendi, sub limitatione posita in dicto cap. *Nullam*, nam in his bonis est maxime necessaria.

19. *Quæ solemnitas olim in his alienationibus.* — Neque invenio in antiquis historiis limitationem aliam Prælato regulari impostam in usu hujusmodi administrationis quoad alienationes talium bonorum, præter illam generalem, quæ ex natura rei est per se conveniens, ut graviora negotia sine prudentum consilio non transigantur; hæc enim alienatio rerum immobilium inter res graves monasterii merito computatur; et ideo comprehenditur sub dicta regula, quæ a S. Benedicto, cap. 3, et ab aliis exprimitur. Quantum autem et quale futurum esset illud consilium, non fuit fortasse eodem modo ab omnibus constitutum, sed unaquæque religio suam consuetudinem vel regulam servabat. Nec etiam invenio in antiquo jure canonico, ante Leonem X, peculiarem modum aut formam circa hoc præscriptam. In jure autem civili inveniuntur quædam leges imperatorum prohibentes alienationes talium bonorum, ut patet in leg. *Jubemus*, 2, C. de Sacros. Eccles., cum sequent., et Authenticis quæ ibi referuntur ex collatione 2, tit. de Non Alienandis, et collat. 9, tit. de Alienat. et emphyt. Sed illæ leges, cum essent civiles, non poterant directe ligare personas ecclesiasticas, nisi quatenus per Ecclesiæ Pontifices admittebantur, licet quoad forum externum et civile, et quoad personas laicas, vendentes et ementes talia bona, possent habere aliquos effectus. Sed circa illas leges nunc immorari non oportet, quia in hoc standum est juri canonico, quod jam sequenti capite explicabimus.

20. *Enucleatur conclusio posita num. 2.* — Ultimo vero addendum est circa dictam conclusionem exclusivam (ut vocant), num. 2 positam, non excludere concomitantia. Cum ergo dicimus solum Prælatum habere hanc potestatem, non excludimus dependentiam ejus a suo superiore, si talem habeat; sed

dependentiam a suis subditis, de qua expresse loquitur dictum caput *Nullam*. Unde cum olim Abbates regulares essent subditi Episcopis, tenebantur in hac administratione, et nihil agere contra eorum voluntatem, et in rebus gravioribus, præsertim in alienationibus earum, Episcoporum consensum expectare, ut expresse cavetur in c. *Abbatibus*, 12, quæst. 2, ex Concilio Aurelianensi III, c. 23, et in cap. *In venditionibus*, 17, quæst. 4, ex Concilio Agath., c. 56, in quo etiam advertendum est bona monasteriorum, seu religionum, semper habita esse in Ecclesia tanquam ecclesiastica, ut constat ex decretis 10, q. 2, et 12, q. 2, et 17, q. 4, per multa capita, et in Decretalibus, de Rebus Ecclesiæ non alienandis, et Cod. de Sacrosanct. Eccles., et merito, quia et monasterii ipsa loca sacra sunt, et religiosi personæ sunt ecclesiasticæ, ac bona eorum peculiariter sunt divino cultui dicata. Hinc ergo fit ut quamvis prædicta potestas esset apud Abbates, nihilominus tenerentur non uti illa contra ecclesiasticos canones, in his quæ de rebus Ecclesiæ nullo vel certo modo alienandis disponunt; nam illi non erant a sacris canonibus exempti.

CAPUT XXVII.

DE POTESTATE PRÆDICTÆ ADMINISTRATIONIS IMMOBILIUM, JUXTA POSTERIUS JUS CANONICUM.

1. Diximus præcedenti capite de hac potestate juxta antiquum jus commune; nunc juxta posterius agendum. Dico ergo: potestas administrandi bona religionis, nunc etiam stando in jure communi, eadem est in Prælato regulari, excepta solum restrictione quæ jure canonico advecta est, quoad alienationem aliquorum bonorum. Probatur prima pars, quia ab antiquo jure non recedimus, nisi quatenus per posterius immutatum est; sed nullum invenitur novum jus commune seu Pontificium quod potestatem hactenus explicatam amplius restringat; ergo. Minor, quoad negationem quam includit, probatur, quoniam neque in corpore juris canonici, neque extra illud extat lex in universum aliquid circa hoc statuens, vel generaliter de ecclesiasticis bonis, vel specialiter de regularibus, præterquam circa alienationem rerum immobilium aut pretiosarum; de quibus, ut ad posteriorem partem assertionis veniamus, multa sunt antiqua decreta, quæ prohibent Prælati res immobiles vel pretiosas Eccle-

sia alienare; tamen omnia intelliguntur de alienatione contraria divino cultui, vel utilitati Ecclesiæ, et ideo semper intelliguntur excepti casus, in quibus vel pietas, vel necessitas, aut utilitas, causa est talis alienationis, ut notant glossa et Doctores in c. *Nulli*, de Rebus Ecclesiæ non alienandis. Tamen pro illis casibus, in quibus talis alienatio licet, verum est in Authenticis citatis inveniri specialem formam servandam in alienatione rerum ecclesiasticarum, quam multi Doctores censent semper fuisse servandam, quia erat canonizata, 10, q. 2, c. 2. At vero licet Gratianus ibi eam inseruerit, non sequitur esse canonizatam, ut constat ex materia de legibus et ideo plures Canonistæ censent neque esse, nec fuisse semper necessariam formam illius Authenticæ servare; de qua re videri potest glossa, in c. 1, de reb. Eccles. non alienandis, in 6; Glossa, Panormit. et alii in cap. *Nulli*, extra, eodem titulo; et Rebuffus, in tract. de Alienatione rerum Ecclesiasticarum, n. 2.

2. *Solemnitas alienationum quo posteriore jure fundetur.* — Omissis ergo similibus legibus, per jura canonica specialis solemnitas postulatur, sine qua Prælati religionis nequit bona immobilia aut mobilia pretiosa, quæ servando servari possunt, et cum illa alienare potest, nulla habita ratione aliarum conditionum, etiamsi per jus civile requirantur, ut tradunt prædicti Doctores, et Innocentius, in cap. 1, de Rebus Eccles. non alienandis, in 6; Panorm., in cap. *In presenti*, de Probat., n. 28. Et ratio facta convincit, quia hæc materia ecclesiastica est, non civilis. Primo autem fundatur necessitas hujus formæ seu solemnitatis, in cap. *Sine exceptione*, 12, q. 2, quod a Gratiano tribuitur Leoni Papæ, in epist. ad Episcopos Siciliae, non citat autem numerum epistolæ; inter epistolas autem Leonis I, solum quarta est ad Episcopos Siciliae, in qua hoc caput non habetur. Neque in tomis Conciliorum inter opera ejus refertur. Unde non mihi constat an fuerit Leonis I, vel alterius, quia neque a Gratiano notatur. Neque inter decreta vel gesta alicujus Pontificis Leonis vocati illud invenio. Ut autem in Gregoriano Decreto advertitur, alii referunt illud caput ex Leone in Concilio apud Valentias, vel ex Concilio Carthaginensi IV; sed in nullo Concilio ex Valentinis, quæ habemus, illud cap. habetur; in Concilio autem Carthaginensi IV, can. 30, ita legitur: *Ut Episcopus rebus Ecclesiæ tanquam commendatis, non tanquam propriis utatur.* Et c. 32 subjungitur: